

Historian taitojen arviointi

Heikki Liuska

TAVOITTEET

Opetuskokeilun tarkoituksena on kehittää keinoja toteuttaa taitopohjaista oppimista lukion historian kurssilla. Oppimista on lähestytty arvioinnin kautta. Tavoitteena on kurssi-arvioinnin malli, joka ohjaa opiskelijoita harjoitteluun ja kehittämään ajattelun taitoja erityisesti historian saralla. Tärkeä osa kokeilua on saada opiskelijat ymmärtämään, mitä historian taidot ovat ja miksi niitä on syytä harjoitella. Historian taitojen avaaminen ja kuvaaminen opiskelijoille ovat tärkeitä, jotta oppimistavoitteet ovat selkeät (ks. liite 1). Kurssin työmuotoina voi olla esimerkiksi erilaiset tehtävät, pienet opettajajohtoiset opetustuokiot sekä opintokäynnit.

MATERIAALIT

Opetuskokeilussa käytetyt aineistot ja tehtävät jaettiin sähköisesti opiskelijoille Moodlessa. Blogista <https://historiantaidot.blogspot.com/> löytyy kurssin sähköiset materiaalit, kuten Moodlen kurssipohjan varmuuskopio, opiskelijoille kirjoitetut kuvaukset historian taidoista, kurssin tehtävänannot sekä kuvaus kurssin toteutuksesta. Moodlen kurssipohja pitää sisällään mm. itse- ja vertaisarviointityökalun sekä sähköisiä tehtäviä, joissa on automaattinen tarkistus. Esimerkkejä HI5-kurssin tehtävistä liitteessä 2.

ARVIOINTI

Arvioinnissa pääpaino on oppitunneilla tehdyissä soveltavissa tehtävissä, joissa pyritään kehittämään historian taitoja ja osoittamaan osaamista niissä. Kukin opiskelija koostaa omat tehtävänsä yhteen tiedostoon, ja kurssin lopuksi toteutetaan tehtävien itse- ja vertaisarviointi Moodlen työpaja-työkalulla. Työpajassa voi olla opettajan tekemä arviointimatriisi, jolla opiskelijat pisteyttävät omia ja toistensa töitä.

Soveltavien tehtävien ohella opiskelijoiden tulee tehdä sähköisiä monivalinta-, yhdistely- ja oikein/väärin-tehtäviä Moodlessa sekä pieni loppukoe. Moodlen verkkotehtävien tavoitteena on tutustuttaa opiskelijoita aiheeseen, kartuttaa taustatietoja soveltavia tehtäviä varten sekä antaa opiskelijoille jonkinlaista käsitystä siitä, onko heillä kurssin tietosisällöt hallinnassa. Kurssin koe voidaan toteuttaa samanlaisilla Moodlen tehtävillä. Sähköiset tehtävät ja koe pitää läpäistä hyväksytysti, mutta muuten arvioinnin painopiste on soveltavilla tehtävillä. Kokeella ja sähköisillä tehtävillä opiskelija voi mahdollisesti kuitenkin korottaa arvosanaansa, joka muuten perustuu soveltaviin tehtäviin.

TOTEUTUS

Opiskelijat saavat vapaasti valita, mitä soveltavia tehtäviä he tekivät ja kuinka paljon. Kurssin alussa heidän tulee itse asettaa itselleen oppimis- ja arvosanataavoitteet ja työskennellä sen mukaisesti. Opettajan tehtäväksi jää opiskelijoiden ohjaaminen ja motivointi tehtävien tekemisessä sekä yhteistyöhön kannustaminen. Kurssilla opiskelijoilla on siis täysi vapaus soveltavien tehtävien valitsemisen suhteen, mutta kurssin rakenteen selkeyttämiseksi ja etenkin yhteistoiminnallisen oppimisen edistämiseksi on järkevää tehdä joitakin tehtäviä ohjatusti yhdessä.

Soveltavien tehtävien arvioinnissa huomio kohdistuu sekä määrään että laatuun. Eri arvosanoille voi asettaa jonkinlaisen tehtävien määrään liittyvän tavoitteen, jotta opiskelijoilla on helpompi hahmottaa, mitä heiltä vaaditaan. Arviointi kohdistuu osin tehtävien määrään senkin vuoksi, että myös laaja harjoittelu kehittää erilaisia historian taitoja. Myös näyttöjen monipuolisuus tukee määrän arviointia. Osan tehtävistä tulee olla laajempia, jotta tehtävässä harjoiteltavan historian taidon osoittaminen on mahdollista. Tehtävien määrien ja arvosanojen suhteeseen tulee kuitenkin kiinnittää huomiota, jotta arviointi on oikeudenmukaista ja selkeää.

Tehtävien arvioinnissa tulee korostua jatkuva keskustelu opiskelijoiden kanssa. Opettajan tulee ohjata opiskelijoita ymmärtämään jokaisen tehtävän tavoitteet. Keskustelujen kautta myös opiskelijoilla on mahdollisuus arvioida suullisesti omaa osaamistaan suhteissa tavoitteisiin.

Kurssin lopussa opiskelijat tekevät itse- ja vertaisarviot. Omia ja toisten opiskelijoiden soveltavia tehtäviä arvioidaan valmiin matriisin avulla ja lisäksi opiskelijat tekevät koko kurssista itsearviointin, jossa arvioidaan etenkin taitojen kehittymistä.

LIITE 1: Historian taidot

Mitä historian taidot ovat ja miksi niitä harjoitellaan?

Historian opinnoissa on tavoitteena oppia erilaisia ajattelun taitoja, joista osa on erityisesti historian oppiaineelle tyypillisiä. Historiassa harjoitellaan osittain niitä samoja taitoja, kuin monissa muissakin oppiaineissa – esimerkiksi analysoinnin, vertailun, luokittelun ja kriittisen ajattelun taitoja. On kuitenkin eräitä erityisesti historiassa tarvittavia ajattelun taitoja, jotka korostuvat historian oppimistavoitteissa. Alla on pyritty hiukan selventämään näitä.

Historiallisten lähteiden käyttäminen ja lähdekritiikin hallinta

Lähdekritiikki vaatii kriittistä ajattelua, kysymisen taitoa ja arviointikykyä. Perinteisesti historiassa lähdekritiikki jakautuu ulkoiseen ja sisäiseen lähdekritiikkiin, joista ensimmäisessä arvioidaan lähteen alkuperää ja aitoutta. Eli noin karkeasti ottaen ulkoinen lähdekritiikki pyrkii varmistamaan lähteen luotettavuudesta siinä merkityksessä, että lähde on aito.

Sisäinen lähdekritiikki on lukion historian opiskelijalle ehkä tärkeämpi harjoituksen kohde. Siinä pohditaan esimerkiksi sitä, kuka on lähteen kirjoittanut ja kenelle. Mitä tekijä on tavoitellut lähdeä laatiessaan ja miten hänen päämääränsä ehkä näkyvät lähteessä? Tässä ehkä keskeisin taito on kysymisen taito. Opiskelijan täytyy osata asettaa lähdetekstille olennaisia kriittisiä kysymyksiä, joiden kautta hän voi arvioida paitsi lähteen luotettavuutta myös käyttökelpoisuutta. Historian taidoiltaan kehittynyt opiskelija kykenee siis ymmärtämään lähteen syntyajan asiayhteyden ja kiinnittämään kysymysten avulla huomiota olennaisiin seikkoihin lähteessä. Näiden keinojen avulla hän voi arvioida lähteen luotettavuutta sekä sitä, mihin eri lähteitä voidaan käyttää ja millaista tietoa niiden avulla voidaan menneisyydestä saada.

Historiallisen muutoksen ja jatkuvuuden tunnistaminen

Muutos ja jatkuvuus ovat historian peruskäsitteitä ja tutkimuskohteita. Näiden käsitteiden avulla pyritään ymmärtämään ja jäsentämään menneisyyden tapahtumien virtaa. Muutoksen ja jatkuvuuden hahmottaminen auttaa myös arvioimaan eri historiallisten tapahtumien merkitystä.

Muutokset voivat olla nopeita tai pitkäkestoisia ja usein nopeinkin muutoksen aikana on havaittavissa ennallaan säilyviä asioita. Nopeat muutokset on yleensä melko helppoa havaita, mutta jatkuvuus ja pitkäkestoiset muutosprosessit voivat olla vaikeampia tavoitettavia nykyihmisen katseelle. Muutoksen ja jatkuvuuden hahmottamisessa auttaa vertailun taito, jolla voidaan kartoittaa yhtäläisyyksiä ja eroja kahdessa eri ajankohdassa. Näin päästään kärsiksi muutokseen ja jatkuvuuteen.

Lisäksi kyky luokitella tai muutoin tarkastella muutoksen vaikutuksia eri näkökulmista, auttaa muutoksen ja jatkuvuuden tarkastelussa. Esimerkiksi jokin ilmiö voi tar-

koittaa suuriakin muutoksi yhdelle yhteiskuntaryhmälle, mutta näyttäytyä samalla toisen ryhmän kannalta melko merkityksettömänä. Tässä tilanteessa on siis hedelmällistä yrittää tarkastella muutosta eri yhteiskuntaryhmien näkövinkkelistä.

Syiden ja seurausten erittely

Historian ilmiöillä ja tapahtumilla on yleensä useita syitä ja seurauksia, joista toiset ovat vaikuttavampia kuin toiset. Yksinkertaisimmillaan tämä syiden ja seurausten hahmottamisen taito tarkoittaa jonkin ilmiön syiden ja seurausten nimeämistä sekä kykyä perustella, miksi juuri nämä olivat kyseisen ilmiön syitä ja seurauksia.

Tämän lisäksi syitä ja seurauksia voidaan luokitella. Luokittelun taito on tässä yhteydessä tarpeellinen sekä asian ymmärtämisen, että muistamisen kannalta. Syitä ja seurauksia voidaan luokitella esimerkiksi pitkän ja lyhyen aikavälin tekijöihin tai vaikkapa taloudellisiin, aatteellisiin, ympäristöllisiin, yhteiskunnallisiin jne. tekijöihin.

Usein historian oppitunneilla syyt ja seuraukset saatellaan hyvin siistiin ja kaavamaiseen järjestykseen, joka ei yleensä tee oikeutta menneisyyden tapahtumille. Aivan kuten yksittäisillä ihmisillä voi olla toiminnalleen monenlaisia ja keskenään ristiriitaisia motiiveja, voivat historian prosessit olla monikerroksisia, päällekkäisiä ja keskenään ristiriitaisia. Tämän moninaisuuden hahmottaminen syissä ja seurauksissa on sitten jo vaativampi historian taito.

Historiallisen merkityksen ymmärtäminen

Menneisyydestä ei voi kertoa kaikkea, vaan on valittava mitä kerrotaan ja mitä jätetään kertomatta. Äärettömästi ihmisten ja tapahtumien paljoudesta ainoastaan tietyt asiat poimitaan historian oppikirjoihin. Millä perusteilla nämä valinnat tehdään? Millä perusteella joitakin asioita pidetään huomionarvoisina ja toisia yhdentekevinä?

Jo sen seikan ymmärtäminen, että meille tarjottu kuva menneisyydestä on valikoitunut, kuuluu historian taitoihin. Kun tätä taitoa pyritään kehittämään eteenpäin, opitaan arvioimaan, mikä menneisyydessä on kulloinkin olennaista ja mikä epäolennaista. Olennaisen ja epäolennaisen erottaminen vaatii ensinnäkin sitä, että pidetään kirkaana mielessä, mihin kysymykseen pyritään etsimään vastauksia. Tämän lisäksi tapahtuman tai ilmiön olennaisuutta voi punnita pohtimalla sen vaikuttavuutta:

- Kuinka laajalle vaikutus on levinnyt?
- Kuinka moniin ihmisiin se on vaikuttanut?
- Kuinka pitkäkestoista vaikutus on ollut?

Tapahtuman olennaisuutta voi myös miettiä kysymällä, onko se joko välttämätön tai yksistään riittävä syy jonkin historiallisen ilmiön syntyyn

- Riittääkö kyseinen tapahtuma yksin laukaisemaan jonkin merkittävän historiallisen tapahtuman tai prosessin?
- Tai oliko tapahtuma välttämätön, jotta sitä seuranneet asiat ovat voineet tapahtua? Olisiko kehitys ollut toisenlainen ilman sitä?

Historiallinen empatia eli menneisyyden ihmisen asemaan eläytyminen

Menneisyys on usein niin vierasta, että voiko sitä todella ymmärtää? Historian tutkimuksessa on kuitenkin pyrkimyksenä tarkastella kutakin aikaa sen omista lähtökohdista käsin. Tämä vaatii vallinneiden ajattelutapojen, elinolosuhteiden sekä kulttuurin syvällistä ymmärtämistä. Vasta tätä kautta avautuu näköala menneisyyden ihmisten toiminnan, motiivien ja valintojen ymmärtämiseen. Historiallinen empatia tarkoittaa tällaista eläytymisen ja samaistumisen taitoa, jossa kyetään asettumaan menneisyyden ihmisen ajatus- ja tunnemaailmaan.

Historiallisen tiedon tulkinnallisuuden ymmärtäminen, tulkintojen arviointi sekä tulkintojen tekeminen

Menneisyydestä luodut käsitykset perustuvat lähteisiin ja niistä tehtyihin tulkintoihin. Tulkintojen perusteiden arviointi on olennainen historian taito ja samoin perusteltujen tulkintojen muodostaminen. Tämän taidon hallitseva historian opiskelija kykenee erottamaan tulkinnat faktoista ja kykenee myös arvioimaan tulkintojen luotettavuutta. Tulkintoja arvioidaan tarkastelemalla sitä, millaiset asiat menneisyydessä puhuvat tulkinnan puolesta ja mitkä ehkä sitä vastaan. Tämän jälkeen punnitaan tulkinnan uskottavuutta.

LIITE 2: HI5-kurssin soveltavat tehtävät

Hyväksytysti tehtyjen tehtävien määrä ja laatu ratkaisevat arvosanan.

- Arvosanaan yhdeksän vaaditaan noin 10-14 tehtävää
- Arvosanaan kahdeksan noin 8-10 tehtävää
- Arvosanaan seitsemän noin 6-8 tehtävää
- Arvosanaan kuusi noin 4-6 tehtävää

Tehtävien laadullinen arviointiperuste on se, kuinka hyvin onnistut osoittamaan, että hallitset tehtävässä harjoiteltavan taidon. Kiitettävään arvosanaan vaaditaan siis näyttö monipuolisesta osaamisesta eri historian taidoissa.

Tuntitehtävien lisäksi tulee suorittaa hyväksytysti sähköinen koe, itse- ja vertaisarviointit sekä Moodlen sähköiset tehtävät. Näillä voit nostaa kurssiarvosanaa mutta et laskea.

TEHTÄVÄT

1. Nykyisen Suomen alueen asuttaminen ja esihistorian ihmisen elämäntapa

- Millaisia kysymyksiä tulee kysyä, kun haluaa ymmärtää esihistoriallista Suomea ja täällä eläneiden ihmisten elämää?
- Aseta kysymyksiä ja vastaa niihin valitsemallasi tavalla. (Esim. ranskalaiset viivat, kaavio, käsitekartta tai teksti)
- Voit perehtyä aiheeseen Yle Areenan Itämerensuomalaiset-dokumentin avulla.
- Tavoitteena on harjoitella kysymisen taitoa eli pyrkimyksenä on asettaa mielekkäitä kysymyksiä, jotka avaavat reittejä esihistoriaan.

2. Esihistorian tutkiminen - asuiko Suomessa neandertalin ihmisiä?

Tehtävässä tulee esittää argumentteja puolesta ja vastaan sekä luoda jonkinlainen perusteltu näkemys kysymykseen. **Tavoitteena** on oppia ymmärtämään esihistorian tutkimusmenetelmiä sekä tulkintojen tekemistä ja arviointia.

3. Nykyinen Länsi-Suomi osaksi länttä - ristiretkiaika ja katolisen kirkon tulo alueelle.

Valitse joko a tai b tai molemmat.

a) Tehtävänä on laatia listat ristiretkiajan muutoksista sekä ennallaan säilyvistä seikoista. Merkittävimmät muutokset alleviivataan ja muutoksen keskeisyys perustellaan (esimerkiksi suluissa ko. kohdan perässä).

- Tehtävään liittyy lähdeaineiston analyysi ja lähdekritiikkitehtävä, jonka saat opettajalta.
- Lähdeaineistona ovat paavin kirjeet 1100- ja 1200-luvuilta. (Gravis admodum https://fi.wikipedia.org/wiki/Gravis_admodum Ex tuarum https://fi.wikipedia.org/wiki/Ex_tuarum sekä Paavin ristiretkibulla vuodelta 1247)
- Mitä lähdeaineistojen perusteella voidaan sanoa Suomesta ja alueen väestöryhmistä?
- Mitä lähteet ylipäättään kertovat ristiretkiajan muutoksista?
- Arvioi tekstin käyttöarvoa historiallisena lähteenä.

Tavoitteena on oppia

- ymmärtämään muutosta ja jatkuvuutta
- lähteiden tulkintaa ja lähdekritiikkiä.

b) Arvioi muutosten historiallista merkitystä

- Selvitä lyhyesti perustellen, mikä tai mitkä olivat mielestäsi merkittävimpiä muutoksia.
- Entä jos Suomen alueesta olisikin tullut ortodoksinen ja osa itää? Mitä tästä olisi ehkä seurannut?

Tavoitteena on oppia arvioimaan tapahtumien historiallista merkitystä.

4. Keskiajan sääty-yhteiskunnan synty

- Selvitä, miten sääty-yhteiskunta tuli Suomeen, ja miten yhteiskunta tuolloin muuttui. Selvitä myös, millaiset asiat säilyivät ennallaan. Voit tehdä kaksi listaa, joissa selvität muuttuvat ja ennallaan säilyvät seikat.
- Tehtävään kuuluu myös lähdeaineiston analysointi ja lähdekritiikki.
- Mitä lähteet kertovat sääty-yhteiskunnan synnystä ja rakenteesta keskiajalla? Arvioi lähteiden luotettavuutta.
- Tavoitteena on oppia hahmottamaan muutosta ja jatkuvuutta sekä lähteiden tulkintaa ja lähdekritiikkiä.

5. Keskiajan yhteiskunta

- Lähdeaineistoina kaksi oikeustapausta keskiajalta ja yksi tapaus 1600-luvun alusta.
- Mitä lähdeaineistot kertovat säätyaseman vaikutuksesta tavallisen ihmisen elämään?
- Mikä on patriarkaalinen yhteiskunta ja miten se ilmenee lähteissä? Millaisia yhtäläisyyksiä havaitset keskiajan ja 1600-luvun alun tapauksissa?
- Arvioi tekstien käyttöarvoa historiallisina lähteinä.

LÄHDEAINEISTOT:

Paimiolaistytön kohtalo keskiajan Tukholmassa, Ote Arbogan kaupunginraadin pöytäkirjoista sekä Tappo Raumalla vuonna 1626. Tekstit ovat peräisin Suomi Kuningaskunnassa -oppikirjan opettajan materiaalista.

Tavoitteena on oppia eläytymistä menneisyyden ihmisen asemaan sekä lähdekritiikkiä ja lähdeaineistojen tulkintaa.

6. Keskiajan ihmisen maailmankuva

- Mitä lähteet kertovat keskiajan ihmisen maailmankuvasta?
- Lähdeaineistoina joitakin kirkkojen seinämaalauksia sekä teksti ("Helena - metsään eksynyt tyttö" Suomi kuningaskunnassa -oppikirjan opettajan materiaalista.)

Tavoitteena on

- Eläytyminen menneisyyden ihmisen maailmaan
- Lähdeaineiston analyysiä.

7. Uuden ajan alku, reformaatio ja

Kustaa Vaasan ajan uudistukset

Valitse joko a tai b tai molemmat.

- Tehtävänä on laatia listat Kustaa Vaasan ajan muutoksista sekä ennallaan säilyvistä seikoista.
- Keskeisimmät muutokset alleviivataan/lihavoidaan ja muutoksen keskeisyys perustellaan.

Tavoitteena on harjoitella muutoksen ja jatkuvuuden hahmottamista.

b) Arvioi reformaation merkitystä Suomen historiasa.

Tässä tavoitteena on harjoitella historiallisen merkityksellisyyden arviointia.

Merkitystä voi avata esimerkiksi pohtimalla sitä, millainen Ruotsin/Suomen kehitys olisi kenties ollut ilman reformaatiota.

8. Nuijasota 1500-luvun lopun Suomessa ja sen käyttö politiikassa eri aikoina

- Nuijasota on saanut erilaisia tulkintoja riippuen siitä, millaisia päämääriä kulloisetkin tulkitsijat ovat tavoitelleet.
- Esittele joitakin nuijasodasta tehtyjä tulkintoja. Selvitä, millaisia tavoitteita näillä tulkinnoilla on pyritty edistämään. Miten eri tulkintoja on perusteltu?

Tavoitteena on

- Ymmärtää, mitä on historiapolitiikka
- Harjoitella erilaisten menneisyydestä tehtyjen tulkintojen arviointia
- Voit käyttää hyväksi videota, jonka saat opettajalta (Suomen historian myytit - nuijasota).

9. Ruotsin suurvalta-aika ja sen vaikutukset Suomeen 1600-luvulla

- Selvitä lyhyesti mitä suurvalta-asema tarkoitti ja mitkä tekijät johtivat siihen, että Ruotsi saavutti suurvalta-aseman 1600-luvulla.
- Luokittele Suomessa suurvalta-ajalla tapahtuneita muutoksia.
  - Alleviivaa tai lihavoiva mielestäsi keskeisimmät muutokset ja perustele valintasi lyhyesti
  - Voit tehdä tehtävän esimerkiksi listan, taulukon tai käsittekartan muotoon

Tavoitteena on oppia

- Syiden ja seurausten ymmärtämistä
- Muutosten hahmottamista
- Luokittelun taitoa.

10. Kustaa II Aadolf ja suurmiehen myytti

Kuningas Kustaa II Aadolf (1594–1632) osasi jo elinaikanaan rakentaa itsestään legendaa. Pyri selvittämään, millaisilla keinoilla Kustaa II Aadolfista luotiin sankaria hänen elinaikanaan sekä sen jälkeen. Kuinka perusteltu Kustaa II Aadolfista luotu kuva on? Tehtävässä on tarkoitus tapaustutkimuksena tarkastella sankarikuvan syntyä, tietoista myytin rakentamista ja sen käyttöä.

Aineistona verkkolähteet sekä katkelmia Mirikka Lappalaisen teoksesta Pohjolan leijona.

Tavoitteena on oppia tulkintojen arviointia ja tulkintojen tekemistä.

11. Elämää 1600-luvun Suomessa

Vaihtoehtoina kirkko- tai käräjäkännien tarkastelu, eläimiin sekaantumisen sosiaalishistoria tai noituus Suomessa.

KIRKKO- JA/TAI KÄRÄJÄKÄNNI:

- Mitä teksti kertoo omasta ajastaan ja tuon ajan kansankulttuurista?
  - Lähdeaineistona otteita Kustaa H. J. Vilkun teoksesta Juomareiden valtakunta.

ELÄIMIINSEKAANTUMISEN sosiaalishistoria:

- Lähdeaineistona otteita Teemu Kesksarjan teoksesta Kyynelten kallio.
  - Aseta aineiston pohjalta yksi tai useampi tutkiva kysymys aiheesta ja vastaa kysymyksiin.
- NOITUUS - miten se ilmeni Suomessa?
- Aseta aineiston perusteella kysymyksiä noituudesta ja vastaa niihin.
  - Mitä aineistot kertovat ylipäätään 1600-luvun suomalaisten maailmankuvasta?
  - Anna lisäksi jonkinlainen arvio lähteiden luotettavuudesta.

- Voit myös käyttää tätä Ylen artikkelia:
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/03/27/kun-noitaroviot-paloivat-kristiinankaupungissa-galleria-gottorpin-noitamuseo>

Tavoitteena on oppia

- Historiallista empatiaa: 1600-luvun ihmisen elämän, toiminnan ja ajatusmaailman ymmärtämistä
- Lähteiden analysointia.

12. Tilastotehtävä taloudesta suurvalta-ajalla 1600-luvulla

- Tarkastele tilastoja ja aseta tutkivia kysymyksiä niiden pohjalta.
- Vastaa asettamiisi kysymyksiin.

Tavoitteena on oppia

- Kysymisen taitoa
- Tilastolähteiden käyttöä ja tulkintaa
- Syiden ja seurausten ymmärtäminen.

13. Isoviha ja sen tulkinnat

Ruotsin suurvalta-aika päättyi suuren pohjan sotaan ja isovihaksi kutsuttuun Suomen miehitykseen. Mikä isovihassa oli niin isoa ja vihaista? Eli millä perusteilla isovihaa on pidetty synkkänä aikana ja oliko se todella sitä?

- Miten aikakautta on myöhemmin käytetty, kun on tehty tulkintoja venäläisistä?
- Voit käyttää hyväksi tätä Ylen artikkelia:
<https://yle.fi/uutiset/3-7089180>
- Täältä löytyy yksi hyvin dokumentoitu kertomus isovihan ajalta: http://www.pellervo.fi/pellervo/kp10_06/iso_viha.htm
- Aiheesta löytyy Yle Areenasta Pimeä historia -sarjan ensimmäinen osa, joka käsittelee isovihaa:
<https://areena.yle.fi/1-2654518>
- Tavoitteena on arvioida tapahtuneen merkittävyyttä sekä sen myöhempiä tulkintoja ja niiden käyttöä.

14. Tilastotehtävä väestötilastoista

- Tarkastele tilastoja ja aseta tutkivia kysymyksiä niiden pohjalta.
- Vastaa kysymyksiin.

Tavoitteena on oppia

- Kysymisen taito
- Tilastolähteiden käyttö ja tulkinta
- Syiden ja seurausten ymmärtäminen
- Väestömuutosten ymmärtäminen.

15. Suomi osaksi Venäjää

- Laadi kaksi listaa, joista toiseen listaat muutokset ja toiseen ennallaan säilyvät asiat
  - Arvioi, mitkä muutokset olivat merkittävimpiä ja millä perusteilla.
- Arvioi tapahtuman (Suomen liittäminen Venäjään) historiallista merkitystä.
  - Voit esimerkiksi miettiä, mitä olisi tapahtunut, jos Suomi olisikin pysynyt osana Ruotsia. Miten tämä ehkä olisi vaikuttanut myöhempään kehitykseen?

Tavoitteena on oppia

- Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtämistä
- Historiallisen merkittävyyden arviointia.

16. Millaista oli ihmisen elämä ennen?

Ota tarkastelun kohteeksi yksi sääty ja selvitä, millaista kyseisen säädyn ihmisen elämä on ollut keskiajan lopulta 1700-luvun puoliväliin. Tarkastele myös säädyn asemassa tapahtuneita muutoksia.

- Aseta itsellesi tarkentavia kysymyksiä, joiden kautta pystyt paremmin vastaamaan tähän melko laajaan pääkysymykseen.

Tavoitteena on oppia

- historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan
- hahmottamaan tavallisen ihmisen elämässä tapahtuneita muutoksia
- kysymisen taitoa.

17. Mikä oikein oli Ruotsi-Suomi?

Suomalaisissa historian oppikirjoissa on aiemmin käytetty ilmaisua Ruotsi-Suomi kuvaamaan Ruotsin kuningaskuntaa niinä aikoina, jolloin nykyisen Suomen alue oli osa Ruotsia. Tämä ilmaisu ponnahtaa edelleen silloin tällöin esille mediassa. Sinun tulee selvittää, mikä oli tämän ilmaisun käyttötarkoitus, ja arvioida ilmaisun perusteita.

- Selvitä ensin, milloin ilmaisu Ruotsi-Suomi on tullut käyttöön ja mikä tarkoitus tällä ilmaisulla on ollut.
- Arvioi tämän ilmaisun perusteita selvittämällä, kuinka perusteltua on väittää, että Suomella oli erityinen tai erillinen asema osana Ruotsin kuningaskuntaa.

Tavoitteena on oppia

- arvioimaan menneisyydestä tehtyjä tulkintoja
- ymmärtämään, miten historiaa voidaan käyttää poliittisten tarkoitusten ajamiseen.

Vierailu Vapriikissa sekä pieni tutkivan oppimisen tehtävä

Vapriikkiin Tampereelle, jossa on mm. Birckala 1017 -näyttely. Näihin käynteihin liittyen jokainen asettaa itselleen kysymyksiä, joiden avulla pyrkii ymmärtämään valitsemansa ajan ihmisten elämäntapaa ja elinoloja. Kysymykseen vastataan ainakin osittain vierailujen aikana otetuilla kuvilla.

Tehtävässä harjoitellaan mielekkäiden kysymysten asettamista ja niiden rajaamista. Lisäksi tehtävällä pyritään eläytymään menneisyyden ihmisten elämäntapaan ja arkeen.

Tehtävän arviointi

Hyvät kysymykset tavoittavat jotakin olennaista menneisyyden ihmisten elämästä. Hyvä kysymys on rajattu, ja siihen on mahdollista antaa selkeitä ja ymmärrettäviä vastauksia.

LIITE 3: Taitojen arviointi

Alla kuvaukset kahden taidon arvioinnista.

I Lähdekritiikkitaitojen arviointi tällä kurssilla

Heikot taidot

- Ei ymmärrä lainkaan lähdekritiikin merkitystä eikä osaa soveltaa sitä
- Ei osaa suhtautua kriittisesti käsittelemäänsä tietoon
- Ei ymmärrä, että samaa aihetta käsittelevät eri lähteet voivat olla ristiriitaisia
- Ei ymmärrä eroa subjektiivisuuden ja objektiivisuuden välillä, ei tee eroa faktan ja tulkinnan välillä

Välttävät taidot

- Ymmärtää lähdekritiikkiä ja sen tarkoitusta
- Käsittelee lähteitä suppeasta näkökulmasta
- Osaa hiukan ottaa huomioon kirjoittajan vaikutusta lähteen sisältöön
- Ymmärtää eron subjektiivisuuden ja objektiivisuuden välillä ja ymmärtää faktan ja tulkinnan eron. Näiden erottelujen tekeminen on kuitenkin rajallista

Hyvät taidot

- Ymmärtää lähdekritiikin hyvin ja osaa soveltaa sitä käyttämiinsä tietolähteisiin
- Ymmärtää lähteen tekijän vaikuttavan lähteen sisältöön ja osaa arvioida tätä vaikutusta
- Osaa asettaa joitakin lähdekriittisiä kysymyksiä lähteelle ja arvioimaan lähdetä näiden avulla
- Osaa antaa jonkinlaisen arvioin lähteen käyttökelpoisuudesta

Kiitettävät taidot

- Osaa soveltaa lähdekritiikkiä erinomaisesti
- Osaa asettaa olennaisia lähdekriittisiä kysymyksiä lähteelle
- Kykenee arvioimaan ja erittelemään tekijän tarkoituksien vaikutusta lähteen sisältöön
- Osaa arvioida, miten lähteen syntyajankohta ja -paikka näkyvät lähteessä
- Osaa selittää mahdollisia lähteiden välisiä ristiriitoja
- Osaa arvioida lähteen käyttöarvoa

II Historiallisen empatian eli menneisyyteen eläytymisen arviointikriteerit

HEIKKO	VÄLTÄVÄ	HYVÄ	KIITETTÄVÄ
Ei pysty asettumaan lainkaan menneisyydessä eläneen ihmisen ajatus- ja tunnemaailmaan.	Pystyy asettumaan rajallisesti menneisyydessä eläneen ihmisen ajatus- ja tunnemaailmaan.	Pystyy asettumaan kohtalaisesti menneisyydessä eläneen ihmisen ajatus- ja tunnemaailmaan.	Pystyy asettumaan erinomaisesti menneisyydessä eläneen ihmisen ajatus- ja tunnemaailmaan.
Ei pysty hahmottamaan miten historialliset ilmiöt ja tapahtumat vaikuttavat menneisyyden ihmisen arkielämään, tämän ajatuksiin ja tunteisiin.	Pystyy vain vähän hahmottamaan mikä vaikutus historiallisilla ilmiöillä ja tapahtumilla on ollut menneisyyden ihmisen arkielämään, ajatuksiin ja tunteisiin.	Pystyy myös hahmottamaan kohtalaisesti mikä vaikutus historiallisilla ilmiöillä ja tapahtumilla on ollut menneisyyden ihmisten arkielämään, ajatuksiin ja tunteisiin.	Ymmärtää erinomaisesti miten historialliset ilmiöt ja tapahtumat vaikuttavat menneisyyden ihmisen arkielämään, tämän ajatuksiin ja tunteisiin.